

UGAR DE ENCUENTRO

EDUARDO
CHILLIDA
100 URTE

AURKIBIDEA

Aurkezpena_04

Programazioa_08

Erakundeen testuak_24

Ernest Urtasun, Espainiako Kultura ministroa

Bingen Zupiria, Eusko Jaurlaritzako Kultura eta Hizkuntza Politikako sailburua

Goizane Álvarez andrea, Gipuzkoako Foru Aldundiko Kultura, Lankidetzeta, Gazteria eta Kirol Departamentuko diputatua

Eneko Goia, Donostiako alkatea

Xabier Lertxundi, Hernaniko alkatea

Eric Gálvez, Legazpiko alkatea

Biografia_31

Kronologia_35

Informazio praktikoa_36

Eduardo Chillida - Pilar Belzunce Fundazioak *Eduardo Chillida 100 urte* programazioa aurkeztu du, artistaren jaiotzaren lehen mendeurrena ospatzeko

EDUARDO CHILLIDA *HAIZEAREN ORRAZIAREN ONDOAN XV.*
EDUARDO CHILLIDA ARTXIBOAREN ARGAZKIA

Urtarrilaren 10ean, Eduardo Chillida artista eta eskultore donostiarraren jaiotzaren lehen mendeurrena beteko da. Eduardo Chillida - Pilar Belzunce Fundazioak bere obra Estatuko eta nazioarteko agertokietan ezagutarazteko eta, bereziki, belaunaldi berriei zuzenduta, diziplina anitzeko programa oso bat prestatu du. Egitarauak honako hauek bilduko ditu besteak beste: erakusketak, argitalpenak, ikus-entzunezko proiektuak, hezkuntza-proiektuak eta akademikoak. Fundazioarentzat mendeurrena aukera paregabea da Chillidaren obraren ondarea ezagutarazteko.

“Programazio bizi honek Eduardo Chillidaren obra goraiatzeko eta zabaltzeko du. Bere lana ez ezik, bere balioak, sentsibiltatea eta arte garaikidearen historiari egindako ekarpenak ezagutarazteko aukera da”, adierazi du Luis Chillidak, eskultorearen seme, Eduardo Chillida - Pilar Belzunce Fundazioko presidente eta mendeurrena antolatzen duen batzordeko kidea, alboan Susana Chillida artista, zinemagile eta idazlea, eta alaba; Mikel Chillida, artistaren biloba eta Chillida Lekuko garapenerako zuzendaria; eta Mireia Massagué, Chillida Lekuko zuzendaria. dituela.

Eduardo Chillida 100 urte. Topalekua lelopean, mendeurrenak artistaren obra publikoari balio eman nahi dio Donostia, Madril, Valladolid, Palma, Bartzelona, Berlin, Frankfurt, Helsinki, Dallas edo Washington bezalako hirietako espazio publikoa gizartearentzako topaleku bihurtu duten 45 eskulturetan oinarrituta, Chillida “lekuen sortzaile” zela agerian utziz eta bere obraren balioak eredugarri bihurtuz.

Proiektu bizi gisa, mendeurrenak Chillidaren lana eta pentsamendua erdigunean izango dituzten proposamen, jarduera eta programa berriak txertatuko ditu, artistaren bi alderdi horiek eragin handia baitute gizartean, bere balio unibertsalei eta artearen eta pentsamenduaren bidez gizarte-kohesioa sortzeko gaitasunari esker.

Eduardo Chillida: mundua besarkatu zuten euskal sustraiak

Programazio oparoaren aurrerapen gisa, mendeurrenak 2023ko martxoan eman zuen lehen pausoa Chillida Leku Museoan Topaketa-lekua IV izeneko eskultura instalatuz. Eskultura horrek 13 tonako pisua du, Bilboko Arte Ederren Museoarena da eta Bizkaiko museoaren handitze-lanak amaitu arte egongo da ikusgai. Gainera, martxoan, Nerea argitaletxeak Eduardo Chillidaren eskultura-lanaren katalogo arrazoituaren laugarren liburukia argitaratu zuen, eta nazioarteko eremuan aldiz, Kunsthalle Krems-ek artistaren lehen erakusketa handia egin zuten Austrian, apirilaren 29tik irailaren 24ra, 80 pieza baino gehiagorekin.

2023. urtearen amaieran, mendeurrenarekin lotutako erakusteen programak aurrera jarraitu zuen *Eduardo Chillida. Espazioa eraikitzea* erakusketa Aviléseko Kultura Etxean inauguratuta (2024ko martxoaren 3ra arte egongo da zabalik). Bestalde, Alemaniako Künzelsau-ko Würth Museoan *Sculptors & Spaces: Anthony Caro and Eduardo Chillida* erakusketa egongo da ikusgai 2024ko urriaren 27ra arte.

Programazioaren erdigunea 2024 eta 2025 urteen artean izango da, baina 2026ra arte iraungo du, artistaren alderdi ugarietara hurbilduko diren hainbat erakusketarekin. Jakina denez, Chillida Lekuk, Eduardo Chillidak bere lana hartzeko sortu zuen lekurik intimo eta pertsonalenak, hainbat erakusketa eta jarduera izango ditu bere sortzailearen figura eta obra omentzeko. Toki mailan, San Telmo Museoak, Tabakalerak, Balentziaga Museoak, Bilboko Arte Ederren Museoak edo Artiumek bakarkako nahiz taldeko erakusketak hartuko dituzte datozen hilabeteetan.

Gainera, Chillida Lekuk Telefonica Bildumako piezez osatutako erakusketa antolatuko du (aurten ere 100 urte bete dituen telekomunikazio-konpainiaren funtsetakoak). Nazio mailan, Hauser & Wirth Menorçak, Bartzelonako MACBAk, La Pedrerak, Valladolideko Eskulturaren Museo Nazionalak edo Aviléseko Kultur Etxeak bat egiten dute ospakizunarekin, artista donostiarraren ondarea jendeari hurbiltzea helburu duten hainbat erakusketekin.

Mendeurrena nazioarteko proiektu gisa jaio da, eta bere obraren zabalkundea herrialde ezberdinetako museo eta fundazioetan sustatzea du helburu, baita lehen mailako erakundeekin harremanetan jartzeko sarea indartzea ere,

mendeurren haratago ekimen bateratuak abian jartzeko. Hortaz, ospakizuna nazioarteko galeria eta museoetara zabalduko da, hala nola, Würth Künzelsau, The San Diego Museum of Art edo Txileko Unibertsitate Katolikoko Hedapen Zentroko Arte Galeriar.

Erakusketa horietako bakoitzak artistaren lanaren ezagutza elikatzen laguntzen du. Sustraiak Euskal Herrian zituen arren, mundu osoko horizonteak besarkatu eta hauek gizartea elkartzeko leku paregabe bihurtu zituen. Zalantzarik gabe, nazioarteko interes kulturala pizten duen ospakizun hau aukera paregabea izango da artistaren sorkuntza munduan zehar dauden kultura, belaunaldi eta jatorri askotara hurbiltzeko.

Chillida arteaz harago

Aipatutakoaz gain, Arantxa Aguirre zuzendari eta gidoilaria Chillida Lekuren historia eta sorkuntzari buruzko dokumental bat filmatzen ari da: Eduardo Chillidaren asmo handiko lan pertsonal eta intimoa. Eduardo Chillidak eremu akademikoan duen ezagutza indartzeko asmoz, eta Gipuzkoako Foru Aldundiaren laguntzarekin, Maushausen arkitekto-lantaldea ikastetxe, irakasle eta hezitzaileei zuzendutako unitate didaktiko bat lantzen ari da, eskultorearen lanari zeharka eta diziplina anitzen bidez heltzeko, artearen inguruko testu, pentsamendu eta hausnarketetatik abiatuta.

Bestalde, programazioak musikarekin lotutako hainbat jarduera ditu; batetik, Musikene - Euskal Herriko Goi Mailako Musika Ikastegiak Chillidaren piezak ardatz hartuta hiru ibilbide diseinatu ditu; bestetik, Euskadiko Orkestrak Antonio Lauzurikak sortutako Chillida-Elogios musika-pieza estreinatuko du; eta, azkenik, Bilboko Koru Elkarteak eskultore donostiarraren lana eta Johann Sebastian Bachen musika konbinatuko ditu, Chillidaren sorkuntzan erreferente etengabea izan baitzen. Azken finean, mendeurrena proiektu bizia da, eta munduan zehar aktibo dauden proposamen, jarduera eta programa berriak gehitzen joango dira.

Jakina, ospakizun hau une egokia da Chillidaren irudian eta bere obraren konplexutasunean sakontzeko. Hori dela eta, eta bere unibertso osoa ahalik eta publiko zabalenari hurbiltzeko asmoz, *Eduardo Chillida 100 urte* argitalpen sorta prestatzen ari da eta, zalantzarik gabe, aberastasun hori lortzeko lagungarriak izango dira. Era berean, artista *El Mapa de Chillida* komikiaren protagonista bihurtu da; Norma Comics-ek argitaratu du eta artistaren obra publikoan zehar egindako bidaia jasotzen du.

Gainera, La Fábrica argitaletxea Chillidaren *Escritos* liburuaren edizio berezi batean ari da lanean. Mendeurrenerako berritutako edizioa izango da eta, bertan, biografia ilustratu eta Bernardo Atxagaren testu bana, artistaren monograma bat, Kutxa Fundazioaren Artegunea aretoko erakusketaren katalogo bat eta Zabalaga eta Chillida Leku baserriaren sorkuntzan barneratzen den Joaquin Montero arkitektoaren edizio bat topatuko ditugu. Bestalde, Galaxia Gutenbergek eta HW Publishersek bat egin dute 2024an argitaratuko den *Una vida para el arte proiektuan*. Lan horretan, Susana Chillidak aitaren, Eduardo Chillidaren, eta amaren, Pilar Belzunceren, inguruan dituen oroitzapen kutunak daude jasota.

Eduardo Chillida - Pilar Belzunce Fundazioak bultzatu du oroitzapen-proiektu hau. Duela bi hamarkada sortu zen erakundea, eskultorearen obraren ezagutzan sakontzeko eta haren ikerketa eta zabalkundea sustatzeko. Bertan, Kultura eta Kirol Ministerioak parte hartzen du, 2022ko martxoaren 3an Ministerioak eta Eduardo Chillida - Pilar Belzunce Fundazioak kultura-proiektuetan lankidetzan aritzeko sinatutako protokoloaren baitan. Protokolo hori Ministerioaren eta Fundazioaren arteko lankidetzaren garatzeko abiapuntu gisa sinatu zen, Eduardo Chillidaren jaiotzaren mendeurrenarekin lotuta.

EDUARDO CHILLIDA BERE INGEBOG ESTUDIOAN. 1990.
ARGAZKIA: JESÚS URIARTE

Gainera, efemeride honetan administrazio publiko hauek ere parte hartu dute: Kultura eta Kirol Ministerioak, Ogasun Ministerioak, Eusko Jaurlaritzak, Gipuzkoako Foru Aldundiak, Hernaniko Udalak, Donostiako Udalak, Legazpiko Udalak eta Madrilgo Udalak; baita kultura- eta gizarte-erakundeek, hala nola Kutxa Fundazioak, Euskadiko Orkestrak, Bilboko Koral Elkarteak, Real Sociedad Fundazioak, La Fabrikak, A Contracorriente Filmsek, Fede Pacha & Cok, Lenbur Fundazioak, Museum Cemento Rezola, Loire Gestampek eta Tecnaliak; edota fundazioek eta museoek, adibidez, Telefonica Fundazioak, Kunsthalle Kremsek, Chillida Lekuk, Bilboko Arte Ederren Museoak, San Telmo Museoak, Tabakalerak, Euskal Herriko Arte Garaikidearen Museoak - ARTIUM Museoak, Cristóbal Balenciaga Museoak, Aviléseko Kultur Etxeak, Valladolideko Eskulturaren Museo Nazionalak, Txileko Unibertsitate Katolikoak, Museum Würth, Hauser & Wirth-ek eta San Diego Museum of Art-ek; eta azkenik EITB eta RTVE komunikabideek *media partner* gisa.

EDUARDO CHILLIDA *TOPOS V.* AREKIN ZABALAGAN.
EDUARDO CHILLIDA ARTXIBOAREN ARGAZKIA

PROGRAMAZIOA

OROITZAPEN EKITALDIA

Eduardo Chillida 100 urte. Topaleku
Teatro Victoria Eugenia, Donostia-San Sebastián
Victoria Eugenia Antzokia, Donostia
2024.01.10

2024ko urtarrilaren 10ean, Eduardo Chillida - Pilar Belzunce Fundazioak Eduardo Chillidaren jaiotzaren mendeurrenaren inaugurazio-ekitaldia antolatu du; euskal artistaren figura eta obra dantza, musika eta filosofiaren bidez ospatzeko aukera paregabea izango da. Anne Igartiburuk eta Mikel Chillidak aurkeztuta, Donostiako Victoria Eugenia Antzokian egindako ekitaldian Iratxe Ansaren Metamorphosis Dance konpainiak (Dantzaren Sari Nazionala 2020) eta Igor Bacovichek diseinatutako dantza-ikuskizuna, Musikene - Euskal Herriko Goi Mailako Musika Ikastegiak eskainitako musika-emanaldiak, Landarbaso Abesbatzaren emanaldia eta testu-irakurketak izango dira Susana Chillida, Ricardo Pinilla eta Ana María Raberen eskutik. Balio unibertsal handiko artista baten obra eta pentsamendua izango ditu ardatz ekitaldiak, oraindik gizarte-kohesioa sortzeko eta “topaketa-leku” izateko gaitasuna izaten jarraitzen duela erakutsiz.

ERAKUSKETAK

Maeght Unibertsoa

Chillida Leku, Hernani

2023.12.02-2024.04.14

Abenduaren 2an, Chillida Lekuk *Maeght Unibertsoa* irekiko du, Eduardo Chillidaren lanen eta Aimé Maeght arte-merkatari historikoarekin eta bere emazte Margueriterekin batera lan egin zuten artista batzuen arteko elkarriketa proposatzen duen erakusketa. Hala, Georges Braque, Alexander Calder, Alberto Giacometti, Pablo Palazuelo, Julio González, Jean Arp, Barbara Hepworth, Antoni Tàpies, Joan Miró edo Marc Chagall-en lan esanguratsuenetako batzuk izango dira museoan ikusgai. Fondation Marguerite et Aimé Maeght-ekin eta Eduardo Chillida - Pilar Belzunce Fundazioarekin batera antolatu da erakusketa, eta Saint-Paul-de-Vence-ko Maeght fundazioaren omenez sortu.

Eduardo Chillidak — Maeghtek bultzatutako sortzaile taldeko artista gazteenetako bat zen eta galeristak “Mon petit” ezizena jarri zion — konfiantzazko eta adiskidetzako harremana izan zuen Maeghtekin; 30 urte inguru iraun zuen, Maeght hil zen arte. Zalantzarik gabe, galeristak modu erabakigarrian lagundu zuen Chillidaren irudia bultzatzen, artista, bohemio eta sortzaileak sarri joaten ziren espazio hartan sorkuntza-une apartak partekatzeko aukera emanda.

Eskultoreak eta espazioak: Anthony Caro eta Eduardo Chillida

Museum Würth, Künzelsau

2023.12.17 - 2024.10.27

Würth Museoak *Eskultoreak eta espazioak: Anthony Caro eta Eduardo Chillida* inauguratu du, 2024an 100 urte beteko zituzten bi artisten 70 eskultura eta mural inguru biltzen dituen erakusketa hain zuzen. Anthony Carok (1924-2013) eta Eduardo Chillidak (1924-2002) beren eskulturekin arrastoa utzi dute leku askotan, baina formatu txikiko piezak ere partekatzen dituzte, baita erabilitako materialen aniztasuna ere. Erakusketak bi eskultoreen arteko ezberdintasunak nabarmentzen ditu, baina baita antzekotasunak ere, eskulturaren formari, materialari eta gaiari dagokienez posible zen esparrua etengabe aztertu baitzuten.

Beren lanarekin, bai Carok bai Chillidak mugak gainditu zituzten, abstrakzio eskultorikoaren ordezkari gisa aintzatetsiak izan ziren eta eskultura modernoaren garapenean nabarmen lagundu zuten. Gainera, bere lanak mundu osoko bilduma eta museo ospetsuetan kokatuta daude eta aspalditik aberasten dute Würth Bilduma.

Eduardo Chillida. Espazioa eraikitzea

Aviléseko Kultur Etxea

2023.12.20-2024.03.03

Eduardo Chillida. Espazioan eraikitzea, Alicia Vallinak komisariatutako erakusketa, 7 eskulturak eta 8 paperezko lanek osatzen dute, artistaren ekoizpen osoan zehar ibilbidea eginez. Aurreko mendeko 40ko eta 50eko hamarkadetan brontzez edo harriz egindako obretatik, burdinaz, alabastroz edo bere xanota-lur ospetsuez egindakoetatik igaroz, Aviléseko Kultur Etxeak Lurra G-246 izeneko ale txikia erakutsiko du.

Erakusketan paperezko lanak ere badaude, hala nola tintaz egindako marrazkiak, 50eko hamarkadan eginak, bai eta 1990 eta 1992ko bi lan ere, lehen aipatutako materialei sokaren erabilera gehitzen zaienak. Erakusketa honek katalogo propioa izango du, eta Eduardo Chillidaren lana Asturiasko Avilés hirian erakusten den lehen aldia da.

Jesus Uriarte. Chillida lanean

Kutxa Fundazioko Artegune Aretoa, Donostia

2024.03.15-2024.06.30

Tabakalera egoitza duen Kutxa Fundazioaren Artegunea Aretoak *Jesus Uriarte* aurkezten du. Chillida Lanean erakusketak agerian uzten du Jesus Uriarte argazkilariak Eduardo Chillidarekin 20 urte baino gehiagoz izan zuen harreman profesionala eta pertsonala. Marrazki xumeenetatik hasi eta eskultura monumentalenetaraino, Uriarteren argazkiek bere lan-prozesuaren alderdi intimo eta argitaragabeak dokumentatu zituzten.

Jon Uriarte da erakusketaren komisarioa, eta artista gipuzkoarraren ibilbidean funtsezkoak diren lau material hartzen ditu abiapuntutzat: papera, lurra, altzairua eta hormigoia. Jesus Uriarteren irudiek haietako bakoitzean inplikaturako espazioak, denborak eta pertsonak erakusten dituzte, bere adiskidetasunak eta denboran zehar zuen lankidetzaren jarraituak eskaintzen zuten hurbiltasunetik.

Eduardo Chillida. Gauzen espazioa

Txileko Unibertsitate Katolikoak, Pontifizearen Hedapen Zentroko Arte Galeria

2024.03.19 - 2024.06.30

Chillidaren lanak Txile bisitatu zuenetik 23 urte igaro direnean, Txileko Santiagoko Unibertsitate Katolikoak eskultorearen lanak ekarri ditu berriro, bere lanaren beste irakurketa bat eskaintzeko eta bere mendeurrena ospatzeko. Erakusketa berri honetan grabazioen hauskortasuna, eskuen serieen bidez perfektzioa bilatzea, liburuekiko grina eta bere obra publikoaren ikerketa, maketa eta dokumentazio aukeraketa aurrez aurre jartzen dira. Artelanen multzoak bisitariak Chillidaren obretan garatzen diren tesi funtsezkoetara hurbiltzen ditu, baita espazioak sortzeko eta materialak moldatzeko duen gaitasunera ere, tradizioak eman dien logika eskultoriko eta fisikotik haratago.

Chillida eta Balenciaga. Forma tolesten
Cristobal Balenciaga Museoa, Getaria
2024.03.22-2025.01.09

Eduardo Chillidak eta Cristobal Balenciagak lotura biografikoak, formalak eta filosofikoak partekatzen dituzte, nahiz eta beren bizitzak eta diziplina desberdinak elkarrengandik urrun egon.

Donostiaren eta Parisen artean Juana Eguren, Pilar Belzunce edo Maeght senar-emazteen inguruko topaguneak daude. Bere lanak aztertuz, beste elkargune batzuk igar daitezke: espazioari buruzko azterketak, geometria inguratzaileak, gainjartzeak, formaren mendeko materiaren tolesdura eta zorroztasun, harmonia eta proportzioaren filosofia komuna.

1990ean, Eduardo Chillidak *Balenciagaren omenez* eskultura sortu zuen, miresten zituen pertsoneri eskainitako serie baten barruan. Lan horretatik abiatuta, bi sortzaileen 42 lanen arteko topaketa formala proposatzen du erakusketak.

Eduardo Chillidaren 100 urte Telefonica Bildumarekin
Chillida Leku
2024.05.15-2024.10.13

Erakusketak *Eduardo Chillidaren 100 urte Telefonica Bildumarekin* biltzen du, Chillida Lekun Telefonicarene ondarearen parte diren eskultorearen pieza sorta bat aurkeztuz. Telekomunikazio enpresa hau, 80ko hamarkadan zehar, aitzindaria izan zen bildumagintza korporatiboaren arloan. Konpainiak gure herriko artearekin eta kulturarekin duen konpromiso horri esker, Eduardo Chillida artistaren eskultura eta paperezko obra multzo handi bat bildu ahal izan zuen.

Burdinazko eta zurezko, lurrezko, alabastrozko eta altzairuzko piezak osatu berri den Telefonicarene Arte Bilduma handitu zuten, Picasso, Juan Gris, Tàpies edota Luis Fernándezen koadroekin batera. Testuinguru honetan, Eduardo Chillidaren eskulturek sendotasun eta garrantzi handia ematen diote Telefonica Bildumaren modernotasunaren diskurtsoari.

Eduardo Chillida
Hauser & Wirth Menorca
2024.05.11-2024.10.27

Bere jaiotzaren mendeurrenean, Hauser & Wirth Menorcak Eduardo Chillidaren, XX. mendeko artista espainiar garrantzitsuenetako baten, bakarkako erakusketa bat aurkeztuko du. Chillidak lotura estua zuen Menorcarekin, bertan lan egin eta uda asko eman baitzituen familiarekin. Menorcako erakusketak artistaren praktika aitzindaria nabarmenduko du, obra publiko monumentalak, eskulturak, marrazkiak, collageak eta grabatuak bilduz. Burdina, altzairua, harria, alabastroa eta buztin xamota bezalako material ezberdinetan lan eginez, bere praktika inguruko naturan inspiratzen da eta existentziaren muinean bertan dauden indar organiko eta oinarrizkoei omenaldia egiten die.

Eduardo Chillida eta bere garaiko arteak. Elkarrizketa bat (1950-1970)

San Telmo Museoa, Donostia

2024.06.08-2024.10.29

Erakusketak Chillidaren unibertso sortzailea aurkezten du, bere garaiko kultura artistikoaren esparruan, bere lehen hamarkadetan oinarrituz, 1950 eta 1970 bitartean, bere ideal estetikoak eta bere iruditeria plastikoa definitzen dituenean.

María Bolaños da erakusketaren komisarioa, eta ikusizko konexioen, lotura kontzeptualen eta azterketa paraleloen sarean sakontzen du. Sare horrek Chillida bere belaunaldiko artisten kezkekin, bere garaikideen praktikekin, nazioarteko eszenan agertzen diren balio eta joerekin lotu zuen, eta oso eszena emankorra izan zen diziplinarteko elkarrizketetan.

Erakusketak garaiko maisu handien ehun lan baino gehiago biltzen ditu, 30 museo eta bilduma baino gehiagotakoak: eskulturak, argazkiak, pinturak, koreografiak, diseinua, dokumentu historikoak, partiturak eta filmak.

Topalekua

Tabakalera, Donostia

2024.06.21-2024.10.06

Erakusketa honek Eduardo Chillidaren lana praktika artistiko garaikidetik irakurtzea planteatzen du. Bere ekoizpena "lehengai" bihurtzen da, hortik abiatuta hitz egiteko. Eta, imajinatutako elkarrizketa horretatik abiatuta, intuizioaren, tokiarekiko loturaren eta beste ezagutza-modu batzuekiko entzumenaren inguruan hausnartzeko espazio bat ezartzen du, hala nola lan-metodologiak. Izenburuak esanahi bikoitza du, Topaketa-lekua serieari erreferentzia eginez eta, aldi berean, "topaketaren" uneari erreferentzia eginez, zeinaren ideia bat gainerakoen gaitetik nabarmentzen baitzen: intuizioa ziurtasun bihurtzea.

Besteak beste, Elena Aitzkoa, Laia Estruch, Josu Bilbao, Christian Salablanca eta JUFF Project artistak Eduardo Chillidaren idazkietatik abiatu dira galderak egiteko eta erantzunak emateko.

Chillida-Ortega Muñoz

Bilboko Arte Ederren Museoa

2024.06.25-2024.10.13

Bilboko Arte Ederren Museoak Eduardo Chillidaren jaiotzaren mendeurrena ospatuko du bi zatitan. Alde batetik, museoak aldi baterako maileguan utzi zuen Topaketa-lekua IV (1973), bere bildumako eskulturarik enblematikoenetako bat, Chillida Lekun ikusgai egongo da Foster eta Uriartek proiektatutako museoaren handitzea burutu arte.

Bestetik, 2024ko udan, Javier González de Durana historialariak Chillidaren eta Godofredo Ortega Muñozen arteko analogia formal iradokitzaileekin aurrez aurreko erakusketa bat proposatuko du museoan, gogora ekarriz margolariaren bakarkako lehen erakusketa 1957an egin zela museoan, eta urtebete geroago Veneziako Biurtekoaren Eskulturaren Nazioarteko Sari Nagusia lortuko zuela Chillidak.

Chillida. Erabilera aplikatuak**Euskal Herriko Arte Garaikidearen Museoa, Artium Museoa. Vitoria-Gasteiz
2024.11.15-2025.01.26**

Eduardo Chillidak bi dimentsiotako formen eta ikonoen ilustratzaile eta forjari gisa lankidetzako proiektu desberdinetan duen alderdia aurkezten du erakusketak. Bai bere erakusketen esparruan, bai elkarte eta erakunde publiko zein pribatuen enkarguetatik abiatuta. Peio Aguirre da erakusketaren komisarioa, eta Chillidaren siluetarekin lotutako unibertso hedatu eta errepikatua aztertzen du.

Zentzu horretan, ikurren, logotipoen eta zigiluen diseinu ugariaren bidez "aplikatutako" Chillida bat dagoela egiazta daiteke. Erakusketak forma abstraktuen izaera hori azpimarratzen du forma abstraktuak lautzen direnean eta zuzenean edo zeharka diseinu grafikoarekin, kartelismoarekin, ehungintzako arteekin, zeramikarekin edo bitxigintzarekin, produktu eratorriaren nozio objektiboarekin eta identitate korporatiboa delakoarekin harremanetan jartzen direnean.

Eduardo Chillida: Konbergentzia**San Diegoko Arte Museoa
2025.03.29 - 2025.09.01**

The San Diego Museum of Art-ek Chillidaren erakusketa handi bat hartuko du, paper gaineko obra eta eskultura ugariarekin. *Chillida* izeneko erakusketa AEBetako museoan eta Eduardo Chillida - Pilar Belzunce Fundazioaren mailegarekin antolatu da neurri handi batean. Gainera, erakusketa osatzeko, argitalpen bat kaleratuko da, azterlan berriekin eta Rachel Jansen sarrera-saiakera batekin batera aurkeztuko da.

Eduardo Chillida**Valladolideko Eskultura Museoa
2025.05-2025.09**

Eskultura Museo Nazionalak bat egingo du Eduardo Chillidaren mendeurrenaren ospakizunarekin, 2025eko maiatza eta iraila bitartean egingo den aldi baterako erakusketarekin. Horrela, Valladolideko Museo Nazionalaren bidez, egile donostiarraren lana omenduko da. Chillidaren eskultura eta obra publiko gisa duen ikusmoldea izango dira erakusketaren ardatzak eta, gainera, museoaren hiru egoitzak kokatuta dauden San Gregorioren Kateak kalean bertan erakusten den *Lo profundo es el aire* lanarekin lotuko dira.

Eskultura honekin, Chillidak omenaldia egin zion Valladolideko Jorge Guillen poeta maiteari, eskultorearen hainbat lanetan izenburu gisa erabilitako "Harago, sakona airea da" bertsoaren bidez. Erakusketa honek Chillidaren figurara eta eskultura-ekoizpenera hurbiltzeko aukera emango die bisitariei eta, bereziki, artistak publikotasunarekin zuen konpromisora eta artea gutxi batzuentzat erreserbatua ez izateko zuen desirara, jendearen plazer eta gozamenerako sortua izatea nahi baitzuen.

MUSIKA ETA ARTE ESZENIKOAK

CHILLIDA - ELOGIOS. Antonio Lauzurika **Euskadiko Orkestra** **2024ko otsailaren 15, 16, 19, 20 eta 21**

Euskadiko Orkestrak oroimenezko obra bat enkargatu dio Antonio Lauzurika euskal konpositoreari Eduardo Chillidaren mendeurrena ospatzeko. Konpositorearen hitzetan, "pentagramai Chillidaren lanak iradokitzen duenaren zati bat helarazteak oso desberdinak diruditen, baina hainbeste ez diren bi munduren arteko elkarrizketa ezartzea eskatzen du. Espazioa, muga, masa, eskala, grabitatea, azalera, dentsitatea edo testura bezalako kontzeptuak musikan ere agertzen diren ideiak dira, edo musikan isla metaforikoa izan dezaketenak gutxi gorabehera".

Chillidaren obran hain errepikakorra den "laudorioa" terminoa hartuta, Lauzurika artistak Chillida-Elogios obra sortu du, lau mugimendutan antolatuta, bakoitza artistarekin lotutako obra, kontzeptu edo material baten inguruan.

Otsailaren 15a eta 16a - Kursaal, Donostia
Otsailaren 19a - Principal, Gasteiz
Otsailaren 20a - Baluarte, Iruña
Otsailaren 21a- Euskalduna, Bilbo

Chillida & Ciaccona. Soinuaren espazioa **Bilboko Koral Elkarte** **2024**

Johann Sebastian Bachen musika erreferente etengabea da Eduardo Chillidaren sorkuntzetan. Iñaki Alberdi akordeoi-jotzailea eta Bilboko Koral Elkarte protagonista dituen proposamen musikala esperientzia paregabea da, eskultore donostiarraren obra eta Leipzigeiko maisuaren musika uztartzen dituen. Era berean, Javier Quislanen berrikuspen bat ere badu, akordeoi eta korurako Ciaccona hilezkorra egokitzeko, baita beste egile garaikide batzuen lanak ere, hala nola Sofia Gubaidulina eta Knut Nystedt.

Kontzertua aukera paregabea da musika klasikoaz beste testuinguru batean gozatzeko, non Chillidaren lanak musikarekin bat egiten duen esperientzia zirraragarria sortzeko.

Musika-ibilbideak

Musikene

2024ko maiatzaren 25a eta urriaren 9a

Musikenek, Euskal Herriko Goi Mailako Musika Ikastegiak, bi ibilbide eskultoriko-musikal diseinatu ditu Eduardo Chillidaren jaiotzaren mendeurrena ospatzeko. Horietako bat maiatzean izango da, Chillida Lekun. Bertan, museoko hiru piezatan inspiratutako hiru konposizio biltzen dituen ibilbidea planteatzen dute. Bigarrena Donostian izango da, eta hiri horretarako Chillidaren obra publikoetan barrena ibilbide bat diseinatu dute, *Haizearen Orrazia*, *Rafa Balerdiaren hilarria* eta *Fleming-en monumentua* lanetan oinarritutako hiru konposizioekin, Musikeneko ikasleek interpretatuko dituztenak.

Gainera, Musikene eskultorearen omenezko obra baten konposizioa proposatuko du, Musikene Sinfoniettak interpreta dezan, eta Musikeneko auditorioan taularatuko da 2024ko abenduan.

ARTE DRAMATIKO

Udako solstizioa **Dantza Kukai eta Hernaniko Udala** **2024.05.21**

Chillida Lekun urtero ekainaren 21ean egiten den udako solstizioak edizio berezia izango du Hernaniko Udalarekin eta inguruko kultur eta gizarte eragileekin elkarlanean. Bertan, Kukai dantza-konpainiak eta Jon Maya koreografoak parte hartuko dute sorkuntza-prozesua zuzentzen. Pieza honetarako, Eduardo Chillidaren obratik eta bere pentsamendutik abiatuko da Maya, Eduardo Chillidak bere obrarekin defendatu zituen giza balioak praktikara eramateko, hala nola elkarrizketa, tolerantzia, bakea edo anaitasuna. Belaunaldiz belaunaldiko eta zeharkako proiektu bat izateko helburuarekin, udako solstiziorako pieza parte-hartzailea izango da.

ZINEMA

Ciento volando **Arantxa Aguirre** **2024ko urria**

Arantxa Aguirreren Ciento volando dokumentalak, A Contracorriente Films eta Bixagu Entertainment ekoizleek, Chillida Leku bisitatzeko, sentitzeko eta bizitzeko esperientzia paregabea ikus-entzunezko hizkuntzara eramateko erronka hartu du bere gain. Estreinaldia 2024ko udazkenerako aurreikusita dago, eta helburua da ehundurak, usainak, tenperaturak eta masa itzel eta betikoen pisu bera kolorearekin, argiarekin eta soinuarekin lotzea denbora-zati batean.

Chillida Leku, Eduardo Chillidak pentsatu eta Pilar Belzunce emaztearekin bilatu, aurkitu eta modelatu zuen espazioa, obra bakoitza finkatzeko, egiteko eta munduan bere lekua aurkitzeko pasabide gisa sortu zen. Denborarekin, museo soil izatetik harago joanda, Chillidaren betiko ondarea bizi den espiritu eta formarekin lotura estuena duen lekua izatera igaro zen.

HEZKUNTZA

Unitate didaktikoa. Eduardo Chillida 100 urte **Maushaus eta Gipuzkoako Foru Aldundia** **2024**

Maushaus arkitekto-taldea Chillidari buruzko unitate didaktiko bat prestatzen ari da, artistaren obran eta pentsamenduan sakondu nahi duten ikastetxe, irakasle eta hezitzaileentzat. Dokumentu hau erreferentziazkoa izango da, eskultorearen lana zeharka eta diziplinatik haratago landuko duena, artearen inguruan egindako Chillidaren idatzi, pentsaera eta hausnarketetatik abiatuta.

Artistaren biografiara hurbilketa bat izateaz gain, gida honek Chillidak artelanak egin ahal izateko behar izan zituen tresnak jorratuko ditu, ez soilik tresna fisikoak, bere lana osatzen duten osagaiak ere, hala nola, hutsa eta materia, poesia, marrazketa edota aromak. Izan zituen ideia-iturri nagusienak ere kontuan hartuko dira, Chillida musikan, naturan, filosofian edo zientzian inspiratu baitzen bere eskultura eta marrazkiei forma emateko.

Argitalpen honek irakasleei Chillidaren obra ulertzeko gakoak eskainiko dizkie, ikasleei hurbildu ahal izateko; baina, gainera, ikasgeletan lantzeko ariketa praktikoak ere ekarriko ditu. Pixkanaka ikasleak Chillidaren unibertsoan sartzen joango dira, Haizearen Orrazia eta beste eskultura zein bilduma enblematiko eta internazionalenak ezagutuko dituzte. Gainera, ikuspegi desberdinetatik landu ahal izango da: artea, poesia, literatura, matematika, zientzia edo filosofia. Baita zeharkako gaiak ere, hala nola giza eskubideak edo natura.

BESTE JARDUERA BATZUK

Eduardo Chillida. 100 urte **Lenbur Lurralde Museoa** **2024 - 2025**

Lenbur Fundazioak, Legazpiko Udalarekin lankidetzan, burdinaren industriari balioa ematea du helburu, Burdinaren Haran ezagunaren kultura-nortasunaren sinbolo gisa. Bertan, industria hori artearekin lotzen duten museoak eta espazioak aurki ditzakegu, Chillida Lantoki, esaterako.

Eduardo Chillidaren jaiotzaren mendeurrena dela eta, egitarau osoa prestatu dute, 2024an eta 2025ean Mirandaola Burdinolara, Chillida Lantokira eta Chillida Lekura bisita bereziak, erakusketak, kontzertuak, ikastetxe eta familientzako Eduardo Chillidarengan inspiratutako arte-tailerrak, musika- eta dantza-jarduerak — Work it out Chillida Lantokin (ERIH) —, hitzaldiak, zinema-ziklo bat eta Eduardorekin eskulturak egiten lagundu zuten langile legazpiarren omenaldiak planteatzen dituen.

B(AS)ERRI. Landa-inguruneak eta hiri-inguruak dinamizatzeko tresnak **Museum Cemento Rezola** **2024ko urria- 2025eko apirila**

Eduardo Chillidak gaur egun Chillida Leku den lursaila erosi zuenean, Zabalaga baserria ia hondatuta zegoen. Hura birgaitzeko lanen prozesu luzea izan zen, jarduteko askatasuna eta bi helburu nagusi zituena: barruan espazioa sartzeko eta nortasuna zaintzea.

Gaur egungo hurbileko kasuetatik abiatuta (Chillida Leku, LoreToki (gaur egun zalditegi militarra), Unanue Zahar (egungo Heredad de Unanue hotela) edo Portuetxe), Museum Cemento Rezolak dibulgazio-proiektu bat antolatu du. Proiektu horrek euskal baserri edo baserriak hiri-inguruko testuinguruetan duen bilakaera aztertzen du, bai eta biztanleria-narriadura edo -gainbehera egoeran dauden lurraldeak dinamizatzeko tresna gisa duen potentziala ere.

Erakusketa osatzeko, hitzaldi-programa bat egingo da, baserriaren berrerabilere, bertan utzitako baserrien egungo egoerari edo horietako batzuen birmoldaketa-prozesuei buruz hausnartzeko.

Real Sociedad de Fútbol eta Eduardo Chillida **2024 - 2025**

Real Sociedad de Fútbol taldeak ere bat egin du Eduardo Chillida jaio zeneko mendeurrena ospatzeko ekitaldiekin. Hain zuzen ere, Chillida futbol-taldearen atezain titularra izan zen 1942-1943 denboraldian.

Hori dela eta, talde txuri-urdinak hainbat ekintzatan parte hartuko du 2024. urtean Donostiako artistaren irudiarekin lotuta, eta omenaldi bat antolatuko du haren omenez, Realean debuta egin zuen egunetik gertuen dagoen partidetakoren batean, irailak 27an.

Bestalde, beste urte batez, Real Sociedad Fundazioak antolatzen duen Korner Kultura & Futbol Festibala jaialdiak omenaldia egingo dio Eduardo Chillidari. Aurtengo edizioan, gainera, artistak futbolaren inguruan egindako marrazkien erakusketa aurkeztuko dute Ernest Lluch Kultur Etxean.

ARGITALPENAK

Chillidaren mapa **Komikien araua** **2024**

Norma Cómics argitaletxeak Chillidaren obra publikoari buruzko edizio bat argitaratu du. Komikiak 20 orrialde inguru izango ditu, Chillidaren lan publiko gehiagorekin, eta Espainiako mapa ilustratu bat, bi orrialdetan banatua, eskultura horien kokapena nabarmenduko duena. Hitzaurre batekin eta argazki eta testuekin osatutako gehigarri dokumental batekin aberastuko litzateke edukia.

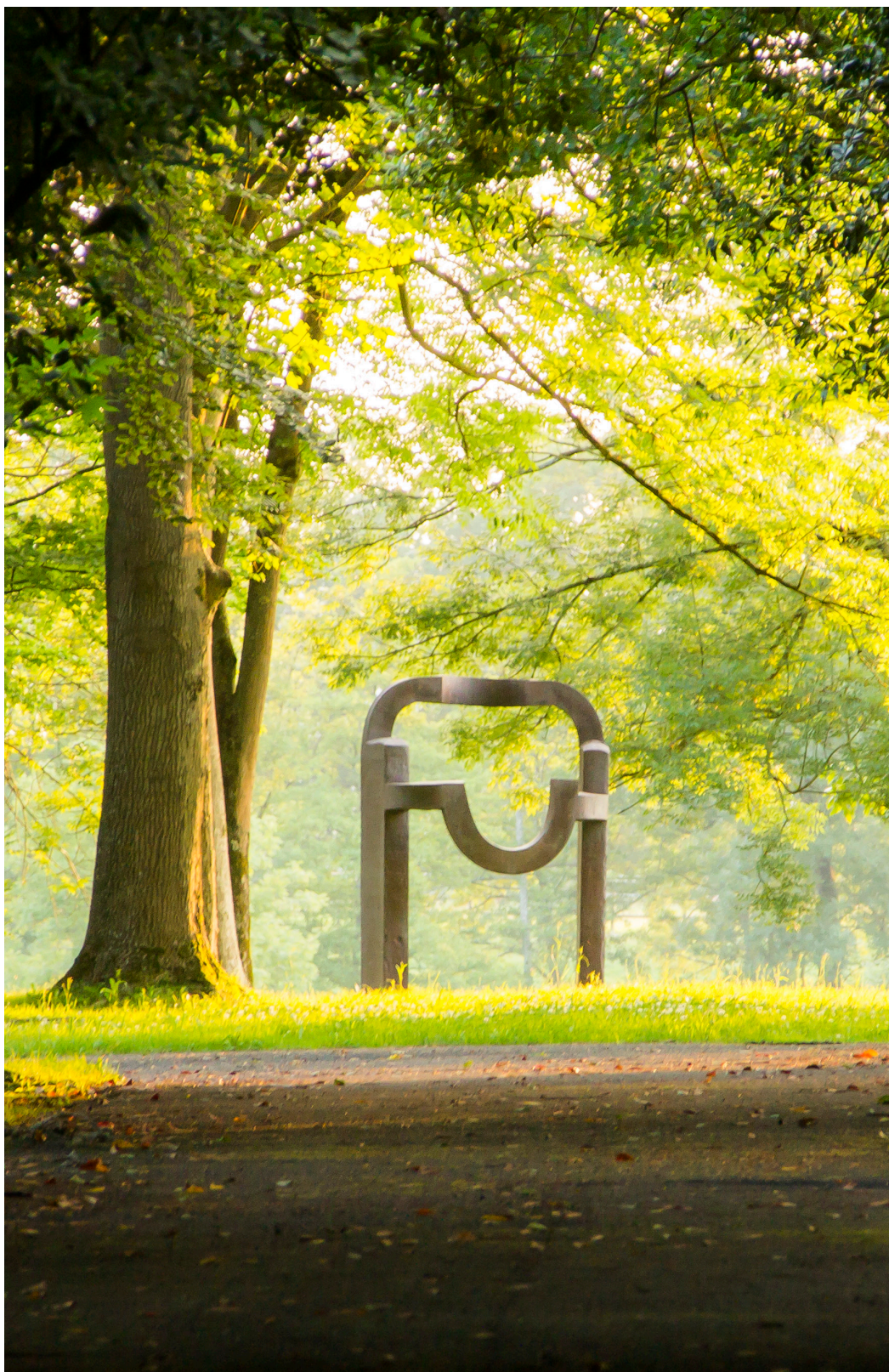
Idatziak. Mendeurrenaren edizio berezia **La Fábrica** **2024**

Jaio eta mende bat geroago, Eduardo Chillidak oso presente jarraitzen du gure artean. Bere lanek ez dute gaurkotasunik eta interesik galdu eta bere idazkiek artea, filosofia, infinitua, denbora edo espazioa eskatzen duten gogoetekin hunkitzen jarraitzen dute. Chillidak bere buruari buruz esan zuen «galderetan aditua» zela, baina bere lanean ez zituen erantzunak entseatzeko. Bere pentsamenduak gordetzen dituzten eta liburuki honetan bildu diren hainbat testutan ere egin zuen.

Bere idatzien edizio berezi honetan, bere mendeurrena ospatzeko, Bernardo Atxagaren fabula eder bat, eskultoreari eskainia, eta kronologia oso bat, bere bizitzaren eta lanen irudi ugarirekin gehituko dira. XX. mendeko artista handienetako bat izan zenari omenaldia egiteko eta haren pentsamenduaren eta obraren erabateko modernotasuna gogoratzeko.

Una vida para el arte. Susana Chillida **Gutenberg galaxia eta HW editoreak** **2024**

Galaxia Gutenberg-ek eta HW Publishers-ek *Una vida para el arte* argitaratuko dute: Susana Chillidak bere aita Eduardo Chillidarekin eta bere ama Pilar Belzuncerekin lotuta dituen oroitzapen kutunak biltzen dituen liburukia.

ASKATASUNAREN ARKUA (1993), CHILLIDA LEKU. MIKEL CHILLIDAREN ARGAZKIA.

TESTU INSTITUZIONALAK

Ernest Urtasun, Espainiako Gobernuko Kultura ministroa

Kultura ministro gisa, Eduardo Chillida jaio zeneko mendeurrenak bilduko duen ospakizuneko eta ondo merezitako omenaldiko talde-sentimenduarekin bat egin nahiko nuke. Urtarrilaren 10ean, ehun urte beteko dira bere belaunaldiko eskultore bikainenetako bat, eta zalantzarik gabe, unibertsalenetako bat jaio zenetik.

Sorkuntzarekin lotuta egindako lorpenen artean, bat nabarmendu nahiko nuke: bere obra publikoak topaketarako guneak sortzeko duen ahalmena. Izan ere, gaitasun horrek Estatuko eta atzerriko hirietan jarritako obra guztiak zeharkatzen ditu eta barneraino sartzen da. Hain zuzen ere, topaketaren balio hori bera da mendeurrena dela eta diseinatutako asmo handiko egitarau oparoaren osagai bihurtuko diren erakusketa eta jarduera publiko ugarien oinarria.

Aparteko programazio hori antolatzen parte hartuko du Kultura Ministerioak gure herrialdeko sorkuntza garaikidearekiko duen konpromisoarekin eta etengabeko babesarekin lotutako lan horren baitan.

Eduardo Chillida: herri baten omenaldia **Bingen Zupiria Kultura eta Hizkuntza Politikako Sailburua**

Mendeurrena konbentzio edo hitzarmen bat da; hitzartu dezagun bada gure garaietako euskal artista handienetako baten figura eta obra ospatzea. Mendeurrena data biribila da; antola dezagun ospakizun biribil bat. Eta egin dezagun denon artean. Mendeurrena herri omenaldia izan dadin: herri honek Eduardo Chillidaren arteari egiten dion aitortza.

Omenaldi kolektibo horren erreferente nagusia, zalantzarik gabe, Chillida-Leku izango da, artistak bere obrarentzat aukeratu eta modelatu zuen lekua, museo eta, aldi berean, artelan bat dena. Baina Chillida-Leku ez dago bakarrik ahalegin horretan: Euskadiko ia kultur ekipamendu guztiek antolatuko dituzte, nork bere programatik eta nortasunetik, ekitaldi, ekoizpen eta erakusketak, Chillidaren obra berriro bisitatzeko, hari buruz hausnartzeko, haren obratik abiatuta sortzeko. Horrela, mendeurrena aukera bikaina gertatu da Euskal Herriko museo eta ekipamenduen arteko lankidetzeta eta koordinazioa indartzeko. Auzolanaren eraginez lortuko baita herri oso bat izatea artista baten lana gogoratzen eta omentzen duena. Herri hori Euskadi da, gu guztiok gara; eta artista ahaztezin hori, berriz, Eduardo Chillida Juantegui.

Goizane Álvarez, Kultura, Lankidetz, Gazteria eta Kirol Departamentuko foru-diputatua

Jakitun gara bere lanaren aberastasun, konplexutasun eta aniztasunaz, bai eta hainbat diziplinatan inspirazio sakona izan zuela ere. Aurrean dugun erronka da bere unibertso artistiko eta intelektualaren zabaltasuna modu eraginkorrean jasotzea unitate didaktikoan.

Erreferentziazko dokumentua izango da, eta bertan Eduardo Chillidaren lana jorratuko da, arteari buruzko testuak, pentsamenduak eta hausnarketak abiapuntu hartuta. Baina, gainera, ziur gaude hezkuntza baliabide hauek gure ikasleen ezagutza aberastuko dutela, eta, beraz, gida hau tresna baliotsua izango dela hezitzaileentzat eta ikasleentzat.

Gidak ikuspegi transbertsal, transdiziplinar eta sakona emango du, Chillidak artearen munduan duen garrantzia aztertzeke eta bere lana testuinguru artistiko eta kulturalean kokatzeko.

Eduardo Chillidaren unibertsoa hainbat ikuspegitatik -arte, poesia, literatura, matematika, zientzia eta filosofia- eta gaitatik -giza eskubideak eta ingurumena- lantzen da”.

HAIZEA ORRAZTU ZUEN DONOSTIARRA

Eneko Goia Laso, Donostiako alkatea

Datorren urtarrilaren 10ean 100 urte beteko dira Eduardo Chillida Juantegui jaio zela. Zaragoza plazan bizi zen eta, berak kontatzen zuenez, oso umetan, enbata zegoenean ez zen eskolara joaten. Itsasoa ikustera arrimatzen zen. Berak esan zuen ordurako ia, pentsatu gabe, itsasoko haizea orrazten hasia izango zela. Haizea orraztea, artista bati bakarrik burura dakioko horrelako ideia.

Eduardo Chillidak berealdiko ondarea utzi digu Donostian bertan, Euskal Herrian eta mundu osoan. Eta berak gurekin jarraitzen du. Artista onak sekula ez dira joaten. Bere obrak, bere lan bakoitzak hitz egiten digu. Euskaraz askotan, berak aitortzen zuen moduan. Bere Besarkada, Hilarriak, Aitaren Etxeak, Gurutzeak, Askatasunaren ateak, Marrak, Topalekuk elkarrizketara gonbidatzen gaituzte. Eduardoren Oyarak, oihartzunak indar handia izaten jarraitzen du eta jarraituko du.

Izan ere, berak natura, itsasoa, lurra, askatasuna, espiritueltasuna... oso gaurkoak diren gaiak jarri zizkigun begien aurrean. Gure izaera, nortasuna jarri zuen iruditan, hizkera eta hizkuntza berria asmatuz. Oso gaurkoak dira bere logo eta ikurrak.

Chillida urtea aukera paregabea dugu artistak bere lanen bidez esan nahi diguna entzuteko, oso gaurkoak diren gaiak aipatuz gainera eta erabat modernoa den hizkeran. “Eman ta zabal zazu” da hemen gauden guztion urte honetarako konpromisoa. Eduardok egin zuen Euskal Herriko Unibertsitatearen ikurra. Zuhaitza egin zuen, berak hainbeste maite zuen arbola. Fruitua eman eta zabaltzeko, sustriak hemen eta besoak mundura zabalduta. Primerako aukera izango dugu denok, egunero haizea orraztuz jarraitzen duen eta Ortzimugatik begira daukagun Eduardo Chillidaren legatua “eman eta zabaltzeko”.

Xabier Lertxundi Asteasuinzarra, Hernaniko alkatea

Eduardo Chillidaren jaiotzaren 100. urteurrena beteko da 2024an. Data berezi horren harira, Hernaniko Udalak, Chillida Leku Museoarekin elkarlanean, Udako Solstiziorako ekitaldi bereziaren antolaketan lagundu eta ekitaldia babestuko du (2024ko ekainaren 21ean).

Udako Solstizio jai berezia izango da 2024koa. Jon Maya koreografoak zuzenduko du sorkuntza-prozesua, baina Hernaniko sortzaile eta eragileek parte-hartze berezia izatea sustatu nahi da. Horretarako, herriko artista eta eragileekin zubi-lana egingo du Hernaniko Udalak.

Horrez gain, duela hiru urte hasitako lankidetzari eutsiko dio Hernaniko Udalak, Chillida Leku Museoarekin duen hitzarmenaren bidez. Itun horren bidez, diruz laguntzen du Hernaniko Udalak Chillida Leku museoa Hernaniko herritarrengana hurbiltzeko helburuarekin.

Besteak beste, hitzarmen horri esker, herriko ikastetxeetako ikasleentzako ibilbideak eta bisita gidatuak egiten dituzte; Museoen Eguneko sarrera bideratzen da eta hernaniarrek ekitaldi batzuetan beherapena izaten dute.

Era berean, hitzarmen horri esker, Hernaniko Udalak urtean zehar Chillida Lekun ekitaldiak antolatzeko aukera izaten du (2024koak zehazteko daude oraindik), beti ere tokiko sortzaileak sustatzeari lehentasuna emanez.

Urteurrenaren harira sortuko den Patronatuko kide ere izango da Hernaniko Udala.

Chillida 100 urte. Valle del Hierro **Eric Galvez, Legazpiko alkatea**

Bere bide artistikoaren bila 60ko hamarkadan Chillida Parisetik itzuli zenean, errementari baten ondoan zegoen etxe batean jarri zen bizitzen. Handik zetozen hotsek arreta deitu zioten, eta egun batean barrura sartzea erabaki zuen. Illarramendi errementariaren eskutik ikasi zuen lanbidea eta urtebeteren buruan tailer bat erostea erabaki zuen.

Chillida GAUR talde artistikora batu eta Oteiza zein Basterretxearekin batera Arantzazuko Santutegiaren (Oñati) proiektuan partaide izan zen. Basilikako ateak egiteko arduraduna zen, baina ez zuen ateak ixtea lortzen, harik eta Patricio Echevarriak, Euskal Herriko siderurgia-enpresa garrantzitsuenetako baten jabeak, kasualitatez handik paseatzen ari zenak, mailua hartu, ateari kolpe bat eman eta honek erreakzionatu zuen arte.

Perfekzioaren bila, Patriciok ateak bere fabrikara eramatea eskaini zion. Pabiloi bat prestatu zuen piezak egin ahal izateko, baina, horrez gain, talde bat osatu zuen hamar langile onenekin, eta 25 tona altzairu oparitu zizkion bere ametsa gauzatu ahal izateko: Haizearen Orrazia.

Fabrikari Chillida beste langile bat gehiago izan zen, piezak muntatzen ikasi zuen eta altzairu bereziak eratu zituzten eskulturak egiteko: RE-CO (korrosioarekiko erresistentea). Han, Chillidak eskulturak zintzilikatze teknika ikasi zuen, gero beste lan askotan erabiliko zuena, Topaketa-lekuak IV eskulturan esaterako, eta askoz amets gehiago sortu ziren bertan, hala nola Toki-egin (Sofia Erregina Museo Nazionale), Música callada (Dallas) edo Puerta de la Libertad (Liechtenstein).

Harreman horren ondorioz sortu zen Chillidaren eta Legazpiren arteko lotura eta, 1997an, LENBUR Fundazioa sortu zutenean, artistak ez zuen zalantzarik eduki sortzaileetako bat izateko. Lankidetzak aurrera jarraitu zuen, eta 2010ean Chillida Lantokia sortu zen, paper-fabrika handi bat, eskultorearen ekoizpen-prozesua erakusteko moldatua. Bertan, bere tailerreko jatorrizko elementuak erakusten dira, eta Chillidak bere sutegitik forja handira eta tailerretik fabrikara igarotzea ekarri zuen aldaketa ikus dezakegu.

Horregatik, bere garaian izan zenagatik eta gaur egun denagatik, Legazpiko Udalak eta LENBUR Fundazioak bat egin dute Chillidaren urteurrenaren ospakizunarekin, Legazpi herria eta legazpiarrek harro baikaude bere historiaren zati baten partaide izateagatik.

EDUARDO CHILLIDA BARTZELONAN, MURAL G-333 MACBAN, BARTZELONAN. 1998.
EDUARDO CHILLIDA ARTXIBOAREN ARGAZKIA.

EDUARDO CHILLIDA.

Ohar biografikoak.

EDUARDO CHILLIDA *GURE AITAREN ETXEAN*, 1986.
ARGAZKIA: JESÚS URIARTE

Eduardo Chillida (Donostia / San Sebastián 1924 - 2002)

Eduardo Chillida Donostian jaio zen, 1924ko urtarrilaren 10ean, artearekiko sentsibilitate berezia zuen familia batean. Haurtzaroa itsasotik gertu igaro zuen, Donostiako badian, eta horrek paisaiarekin eta espazioarekin zuen harremana markatu zion. Oso txikia zenetik itsasoa harro zegoen egunetan olatuak nola lehertzen ziren ikustera joaten zen hondartza amaitzen zen tokira, alegia, gerora Haizearen orrazia jarri zuen tokira.

Chillida autodidakta izan zen. Hezkuntza arautuari uko egin zion, eta barne-dei bati jarraituz prestatu zen; egarri horrek ezaguna ez zen horretara gerturatu zuen: «Oso interesgarria da ezaguna ez den horretan muturra sartzea». Inguruko munduarekiko jakin-min handia zuen, eta jakin-min horrek eraman zuen artera.

1943an arkitektura-ikasketak prestatzen hasi zen, baina utzi egin zituen. 1947an, Madrilgo Arte Ederren Zirkuluan sartu zen, marrazten ikasteko. Hala ere, artistak, lan artistikora gerturatzeko zuen moduan, beti izan zituen gogoan arkitekturaren oinarrizko printzipioak. Horregatik, «hutsaren arkitekto» deitzen zion bere buruari; beste nolabait esanda, Chillida espazio-eraikitzaile bat zen.

Arte Ederren Zirkuluan, gainera, ezker eskuaz marrazten hasi zen, eskua garuna baino azkarragoa ez izateko eta errazago kontrolatu ahal izateko.

Aldi berean, gaztaroan Realeko atezaina izan zen; 19 urterekin hasi zen bere hiriko taldean jokatzeko. Zaleek «katua» izena jarri zioten, baloiaren bila bizkor salto egiten zuelako. Baina futbola utzi behar izan zuen belauneko lesio bat zela eta. Hala ere, atezainak baloia gelditzeko behar dituen ezaugarriak eskulturara eraman zituen, hots, espazioa eta denbora kontrolatzeko gaitasuna.

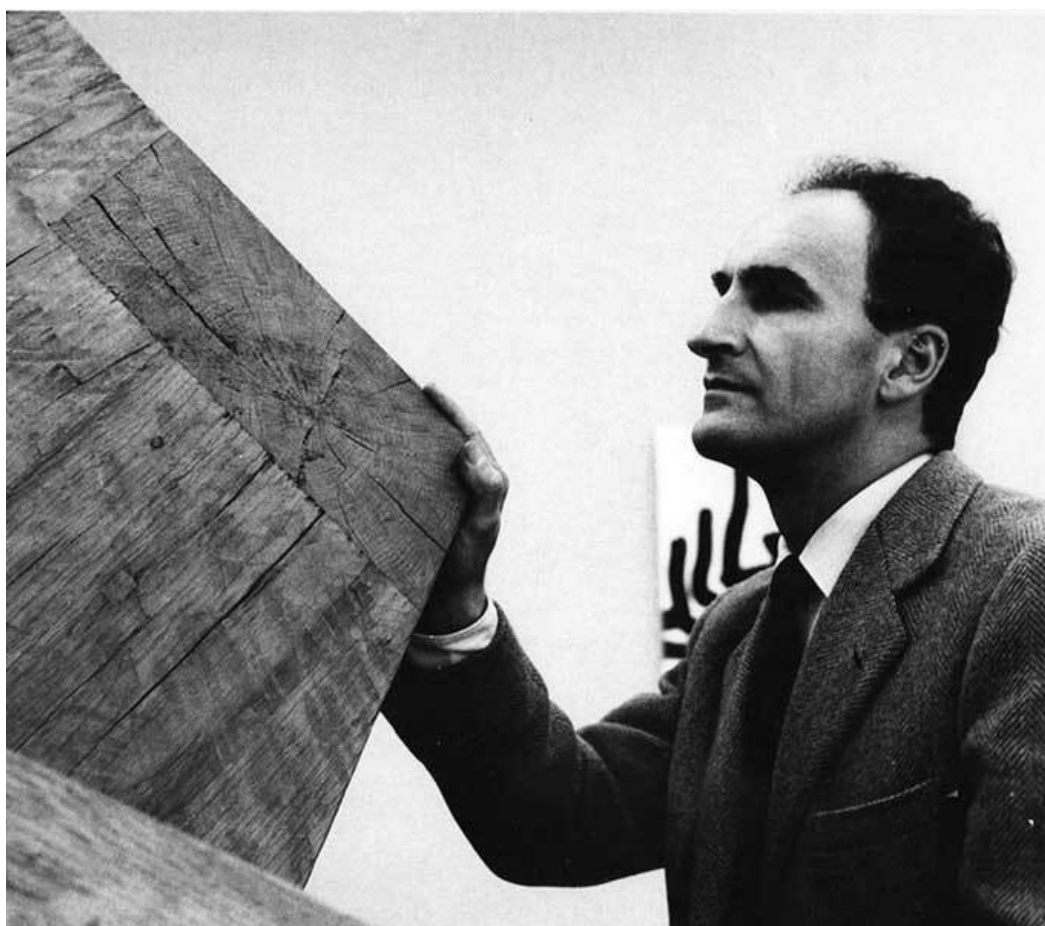
EDUARDO CHILLIDA TAILERREAN SORTZEN. 1951.
EDUARDO CHILLIDA ARTXIBOAREN ARGAZKIA.

Beka bati esker, 1948an, Eduardo Chillida Parisera joan zen, eta han egin zituen igeltsuzko lehen eskulturak. Urte haiek funtsezkoak izan ziren artistarentzat. Ikasteko eta esperimintatzeko urteak izan ziren, eta Liburutegi Nazionalera, museoetara eta galerietara -Louvre museora, esaterako- egiten zituen bisitaldiek markatu zituzten urteok, baita zenbait bizipen nagusik ere, hala nola Constantin

Brancusi eskultore errumaniarraren lantegira egindako bisitaldiek. Topaketa hori, adibidez, funtsezkoa izan zen, eta eragina izan zuen materiarekin izandako harremanean.

Garai hartako obrak, funtsean, figuratiboak ziren. Bolumenak definitzen zituzten, eta Louvreko Grezia arkaikoko eskulturen eragina jaso zuten. Chillidak goiz jaso zuen kritikaren aintzatespena, eta 1949an bere obra ikusgai jarri zuen Salon de Mai aretoan. Urtebete geroago, lehenengoz erakutsi zituen lanak Maeght galerian, gorabidean ziren artistei buruzko erakusketa kolektibo batean.

1951n krisialdi artistiko bat izan zuen eta, horren ondorioz, Frantziako hiriburua utzi, eta jaioterrira itzuli zen. Bertan, berriz egin zuen topo bere erroekin, eta burdina aurkitu zuen. Sorterrira itzultzearekin batera, espazioarekiko -bere eskulturetako protagonista- harremana hasi zen, baina bere hizkuntza propioak markatutako obraren sorrera ere izan zen. Chillidak Hernaniko sutegi batean llarik bere lehen eskultura abstraktua sortu zuen. Obra hori lotuta dago hilarrien tokiko tradizioarekin.

EDUARDO CHILLIDA MAEGHT GALERIAKO ERAKUSKETAN 1964AN.
EDUARDO CHILLIDA ARTXIBOAREN ARGAZKIA

1954an, Madrilgo Clan galeriak haren lehen erakusketa indibiduala hartu zuen, eta urte hartan bertan parte hartu zuen lehenengoz obra publikoan: Arantzazuko basilikako ateak egin zituen. Denborarekin, espazio publikorako obrek berebiziko garrantzia hartu zuten bere ibilbidean. Chillidaren obra publikoek espazioari, eskalari eta arkitekturari buruz zituen kezkek biltzen dituzte, eta zenbait balio unibertsal lantzen, hala nola bakea, tolerantzia, askatasuna eta senidetasuna. Chillidak 40 eskultura publiko baino gehiago egin zituen eta horiek mundu osoko hirietan sakabanatuta daude, besteak beste, Bartzelonan, Dallasen, Grenoblen, Frankfurten, Berlinen eta Washingtonen. Haizearen orrazia (1976) bere herriaren omenez sortu zuen artistak. Donostian dago, itsasoaren parean, eta elementuei desafio egiten die. 1990ean, Elogio del horizonte (Zerumugaren goraiapamena) instalatu zen, Gijónen: hamar metro garai den hormigoizko egitura kolosal bat da, «zerumuga atzemanezina» begiztatzeko egitura.

Bestalde, lehen aipatu dugun moduan, Eduardo Chillida oso goiz hasi zen bere lanagatik aitortzak jasotzen. 1958an, Graham Foundation Award saria eman zioten, Chicagon, bai eta Veneziako Biurtekoko Eskulturaren Nazioarteko Sari Nagusia ere. Aintzatespen horiek irekitasuna ekarri zuten zentzu guztietan. Handik aurrera, sariak etengabeak izan ziren: Kandinski saria 1960an, Wilhelm Lehmbruck saria 1966an, Alemaniako Kaissering saria 1985ean eta Japoniako Praemium Imperiale 1991n, esate baterako.

Gaur egun, haren obra mundu osoko museoetan eta bildumetan dago, eta haren lanaren 500 erakusketa indibidual baino gehiago egin dira hainbat herrialdetan, hala nola Alemanian, Estatu Batuetan, Erresuma Batuan, Japonian, Errusian eta Korean. 1966an haren lanaren lehen atzera begirako erakusketa antolatu zen Houstoneko Arte Ederren Museoan. Aurrerago, 1980an, New Yorkeko Guggenheim museoan egin zuen erakusketa, eta Sofia Erregina Arte Zentroa Museo Nazionalek haren atzera begirako erakusketa handiena hartu zuen 1998an.

2000. urteko irailean, Chillida Leku museoa ireki zen, Hernanin. Artistak leku hori hautatu zuen, bere obra naturarekin harremanetan gordetzeko; hango lan nagusia Zabalaga baserria (XVI. Mendekoa) da.

Eduardo Chillida Donostian hil zen, 2002ko abuztuan, bere ametsa gauzatuta ikusi gabe: pertsona guztientzako espazio bat sortzea Fuerteventurako Tindaya mendiaren bihotzean: tolerantziaren omenezko monumentu handi bat.

EDUARDO CHILLIDA.

Kronologia.

- 1924 Eduardo Chillida Donostian jaio zen
- 1943 Arkitektura ikasten hasi zen
- 1947 Marrazten hasi zen Madrilgo Arte Ederren Zirkuluan
- 1948 Parisera joan zen bizitzera; igeltsuzko lehen eskultura sortu zuen: *Forma*
- 1949 Erakusketa egin zuen Parisko Salon de Mai aretoan
- 1951 Euskal Herrira itzuli eta burdinazko lehen eskultura sortu zuen: *Ilarik*
- 1954 Lehen erakusketa indibiduala egin zuen Madrilgo Clan galerian
- 1956 Lehen erakusketa indibiduala egin zuen Pariseko Maeght galerian
- 1958 Eskulturaren nazioarteko saria eman zion Veneziako Biurtekoak
- 1960 Kandinski saria lortu zuen
- 1961 Egurrezko *Abesti gogorra I* eskultura egin zuen
- 1963 Greziara joan zen; argia interesatzen hasi zitzaion
- 1965 Alabastrozko lehen eskultura sortu zuen: *Homenaje a Kandinsky (Kandinskiren omenez)*
- 1966 Atzera begirako erakusketa Houstoneko Arte Ederren Museoan
- 1968 *Alrededor del vacío V [Hutsaren inguruan V]* eskultura ipini zen Washingtonen
- 1971 Harvard Unibertsitateko irakasle gonbidatua
- 1972 Hormigoizko *Topaketa-lekua III* eskultura sortu zuen eta Madrilgo Paseo de la Castellana pasealekuan ipini zen
- 1973 Txamota-lurra lantzen hasi zen; lehen Lurrak sortu zituen
- 1977 Donostian *Peine del viento XV [Haizearen orrazia XV]* ipini zen
- 1980 Atzera begirako erakusketa New Yorkeko Guggenheim museoan
- 1983 Lehen Grabitazioak egin zituen paperean
- 1985 Hernaniko Zabalaga baserria erosi zuen
- 1990 *Elogio del horizonte [Zerumugaren goraipamena]* instalatu zen Gijónen
- 1991 Praemium Imperiale jaso zuen Japonian
- 1994 Ohorezko kide izendatu zuten Madrilgo San Fernando Arte Ederretako Errege Akademian
- 1998 Atzera begirako erakusketa Madrilgo Sofia Erregina Arte Zentroa Museo Nazionalean
- 2000 Chillida Leku museoa ireki zen
- 2001 Pariseko Arte Ederren Akademiako kide izendatu zuten
- 2002 Abuztuaren 19an hil zen, Donostian

INFORMAZIO PRAKTIKOA

<https://bit.ly/dossier-chillida100>

Sakatu kontaktua

Acerca Comunicación

Maidier Olano

maider@acercacomunicacion.org

Tels. +34 911289771 | 648 773 373

Sustatzailea

HAUSER & WIRTH

Elkarlanean

MUSEUM WÜRTH KÜNZELSAU

Komunikabideetako kideak

Sustatzailea

HAUSER & WIRTH

Elkarlanean

